

İÇ MİMARLIK ÇALIŞMALARI

Editör: Doç.Dr. Dilek YASAR

yaz
yayınları

İÇ MİMARLIK ÇALIŞMALARI

Editör

Doç.Dr. Dilek YASAR

yaz
yayınları

2024

İÇ MİMARLIK ÇALIŞMALARI

Editör: Doç.Dr. Dilek YASAR

© YAZ Yayınları

Bu kitabın her türlü yayın hakkı Yaz Yayınları'na aittir, tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı ya da bir kısmı 5846 sayılı Kanun'un hükümlerine göre, kitabı yayınlayan firmanın önceden izni alınmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

E_ISBN 978-625-6642-85-0

Temmuz 2024 – Afyonkarahisar

Dizgi/Mizanpaj: YAZ Yayınları

Kapak Tasarım: YAZ Yayınları

YAZ Yayınları. Yayıncı Sertifika No: 73086

M.İhtisas OSB Mah. 4A Cad. No:3/3

İscehisar/AFYONKARAHİSAR

www.yazyayinlari.com

yazyayinlari@gmail.com

info@yazyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

- Sürdürülebilirlik Çerçevesinde Mağaza Tasarımlarına
Yönelik Öneriler1**
Atike ÖNCÜ AKYAZICI, Dilek YASAR
- Mekân Tasarımında Kurumsal Kimlik Algısını
Güçlendiren Beyaz Alanlar20**
Elif Fatma SALİHOĞLU
- Türkiye’deki İç Mimarlık Bölümlerinde Verilen İş Sağlığı ve
Güvenliği Dersine Bakış.....38**
Şengül YALÇINKAYA, İrem Zülal KARABİNA

"Bu kitapta yer alan bölümlerde kullanılan kaynakların, görüşlerin, bulguların, sonuçların, tablo, şekil, resim ve her türlü içeriğin sorumluluğu yazar veya yazarlarına ait olup ulusal ve uluslararası telif haklarına konu olabilecek mali ve hukuki sorumluluk da yazarlara aittir."

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÇERÇEVESİNDE MAĞAZA TASARIMLARINA YÖNELİK ÖNERİLER

Atike ÖNCÜ AKYAZICI¹

Dilek YASAR²

1. GİRİŞ

Mağazacılık, insanların günlük hayatlarında her gün karşılaştığı ve sık sık kullandığı bir sektördür. Tüketicilerin ihtiyaçlarını karşılamaya ve taleplerine uyum sağlama yönünde gelişmekte olan mağazacılık sektörü, toptan ticaretten ziyade, ürün ve hizmetlerin son kullanıcıya doğrudan satışını ifade etmektedir (Miles, 2021:7-9). Bu anlamda mağazalar, genellikle belirlenmiş bir hedef kitleye göre uygun ürünler sunmaktadır.

Perakende alanında kritik bir öneme sahip olan mağaza mekanları, müşterilerin keşfetme, deneme ve satın alma konusunda deneyim yaşadıkları mekanlardır. Ürün satışlarının yanı sıra farklı mekân öğeleriyle insanları eğlendiren ve alışveriş deneyimini satın alma şekline dönüştüren mekanlar olarak mağazalar, insanların hayallerini, isteklerini ve umutlarını gerçekleştirdiği sahneler olarak da tanımlanabilir (Barr ve Broudy, 1986: 10-11).

Bir mağazanın tasarımında müşterilerin görsel, işitsel ve duygusal olarak dikkatlerini çekecek tasarımlar yapmak önem arz eden bir konudur. Zira yaratıcı, ilgi çekici ve estetik açıdan hoş

¹ Öğr. Gör., İstanbul Aydın Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, oncu100@hotmail.com, ORCID: 0009-0008-5408-455X.

² Doç. Dr., İstanbul Aydın Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, dilekyasar@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9578-6952.

bir mağaza tasarımı ile müşterilerin dikkatini çekmek, alışveriş yapmaya teşvik etmek ve satışları arttırmak mümkündür (Berman ve Evans, 2013).

Mağazalar, alışveriş ortamlarının ve dolayısıyla insanların satın alma davranışlarının değişmesiyle birlikte yeniden ve farklı bir bakış açısıyla ele alınmaya başlamıştır. Tüketiciyi etkilemek ve satın alma konusunda ikna etmek üzere çeşitli stratejiler geliştirilmektedir. Örneğin her yıl milyonlarca insanın ilgisini çekmeyi başaran Takashimaya ve Mitsukoshi gibi Japon mağazaları bir strateji olarak tasarımlarında; sanat galerileri, restoranlar, yemek workshop alanları, fitness kulüpleri ve çocuk oyun alanları gibi insanların fiziksel, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarına hizmet eden, eğlendiren ve tatmin eden mekanlara da yer vermişlerdir.

Mağaza tasarımlarında müşterilerin dikkatini çekmek, alışveriş yapmaya teşvik etmek ve satışları arttırmak için uygulanan bu stratejilerden biri de sürdürülebilirliktir. Son zamanlarda çevreye verilen zararın artması ve yanı sıra tüketicilerin artık daha bilinçli olması sebebi ile mağaza tasarımlarında çeşitli sürdürülebilir tasarım stratejileri uygulanmaya başlamıştır. Doğal malzeme kullanımına yönelik eğilimlerin artması, yakın zamana kadar 1000 Lux olan vitrin aydınlatmasının, 750 Lux olarak değiştirilerek çevresel etkilerinin azaltılmaya çalışılması bu anlamda örnek olarak verilebilir.

Özellikle Louis Vuitton, Yves Saint Laurent ve Versace gibi global markalar mağaza tasarımlarında sürdürülebilir tasarım ilkelerine yer vermeye başlamışlardır. Doğal ve yerel malzeme kullanımı, bulunduğu bölgenin kültürel öğelerine yer verme gibi yaklaşımlarla tasarımlarında sürdürülebilirliğin ekonomik, ekolojik ve sosyo-kültürel yönlerini de göz önünde bulundurmaya başlamışlardır. Zira sürdürülebilirlik artık sadece perakendeciler

için değil, marka yöneticileri, tasarımcılar ve hatta tüketiciler için de önemli bir husus haline gelmiştir.

Sürdürülebilir tasarım stratejilerinin henüz yeni gündeme getirilmeye başlandığı mağaza tasarımlarında, çevresel etkilerin minimize edilmesine ve kaynakların sürdürülebilir kullanımına rehberlik edecek tasarım ilkelerine ve uygulamalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Literatürde mağaza tasarımlarına yönelik sayısız çalışma olduğu görülse de sürdürülebilirlik ve tasarım kararları ilişkisi bağlamında henüz ortaya konmuş bilimsel bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu tespitten hareketle çalışmanın amacı mağaza tasarımlarına yönelik sürdürülebilir bir tasarım önerisi sunmaktır. Tümevarımsal bir yöntemle ele alınan çalışmada ilk olarak derinlemesine bir literatür taraması yoluyla veriler toplanmıştır. Mağaza tasarım elemanları ve sürdürülebilirlik olmak üzere iki grupta toplanan veriler kategorilere ayrılmış ve ardından bu kategoriler birbirleriyle ilişkilendirilerek çalışmanın amacı doğrultusunda öneriler sunulmuştur.

2. MAĞAZALARDA TASARIM ELEMANLARI

Mağaza tasarım elemanları dış mekân tasarım elemanları, iç mekân tasarım elemanları ve yerleşim planlaması olarak üç bağlamda ele alınabilir. Dış mekân tasarımı mağazanın cephesini ve dış mekandaki görünümünü ifade ederken, iç mekân tasarımı zemin, tavan ve duvar gibi yüzey elemanlarını, aydınlatmayı, renkleri ve diğer iç mekân donatılarını ifade eder (Mason ve diğ., 1988).

2.1. Dış Mekân Tasarım Elemanları

Dış mekân tasarım elemanları mağazanın konumu, çevresi, vitrini ve giriş kapısı olmak üzere dört unsur üzerinden ele alınabilir (Berman ve Evans, 2013:213).

Konum mağazanın lokasyonu ile ilgilidir. Mağaza için doğru lokasyon seçimi, müşterilerin erişimini kolaylaştırmasının yanı sıra işletmenin başarısını da arttıran en önemli faktörden biridir. Zaman içerisinde mağaza konumu için alternatifler çeşitlenmiş ve perakendeciler geleneksel alışveriş merkezleri dışında da başarılı olabileceklerini fark etmişlerdir. Örneğin, terk edilmiş fabrikalar, depolar, tarihi binalar, otoyol kenarları gibi daha önce yapılmamış yerlerde mağaza açmak artık tercih edilebilir olmuştur (Diamond, 2006).

Cephe, müşterinin mağaza hakkında ilk izlenimini edindiği, pazar seviyesi ve satılan ürünlerin kalitesi hakkında bilgi veren düşey yüzey olarak tanımlanabilir. Mağaza girişinin boyutu, girişin yer alacağı konum ve tabelanın seçimi gibi detaylar cephe tasarımında önem arz etmektedir (Mesher, 2010).

Vitrin, iç ve dış mekânı birbirinden ayıran ve genellikle camın tercih edildiği teşhir alanlarıdır. Müşterilerin dikkatini çekerek içeriye girmelerini sağlayacak şekilde ürünlerin sergilendiği vitrinler, çeşitli boyutlarda, formlarda ve bakış açıları ile tasarlanabilirler.

Giriş kapısı, iç ve dış alanlar arasında geçiş sağlar. Mağazalarda girişler genellikle dışarıdaki dolaşımı kesmemek için içeriye doğru açılır. Giriş kapısı aynı zamanda müşteriye içeriye çekmek için odak noktası oluşturur (Mesher, 2010)

2.2. İç Mekân Tasarım Elemanları

İç mekân tasarım elemanları yüzey kaplama elemanları, mobilya ve donatılar, aydınlatma, iklimlendirme ve yerleşimler planlamaları olmak üzere dört unsur üzerinden ele alınabilir (Schroeder, 2007).

Yüzey kaplama elemanları tavan ve zemin olmak üzere yatay yüzeylerde ve yanı sıra düşey yüzeylerde kullanılan malzemeleri ifade etmektedir.

Mobilya ve donatı giyim mağazalarının iç mekân unsurlarını oluşturan detaylardır. Mağaza mobilya ve donatıları; duvar teşhir donatıları, orta sergileme elemanları, satış bankoları ve işlevsel yönünü tamamlayan bağlantı elemanlarından oluşmaktadır.

Aydınlatma, mağaza atmosferlerini ayarlamak ve satılan ürünleri en iyi şekilde sergilemek için kullanılmaktadır. Aydınlatma için çeşitli armatürler kullanılabilir. Aydınlatma elemanlarının yerleşim yerleri ve gerekli olabilecek bağlantı parçaları tavan planını etkilemektedir.

İklimlendirme soğutma, ısıtma ve havalandırma ile ilgili bir konudur ve iklimlendirmenin teknik olduğu kadar görsel bir yönü de vardır. Gerek çalışanlar gerekse müşteriler için iç mekan hava kalitesinin sağlanmasında önem arz eden bir konu olan iklimlendirme mağazanın konumuna, iklim şartlarına, kişi ve ürün sayısına, vb. faktörlere bağlı olarak kullanım ve uygulama bakımından değişkenlik gösterebilir.

2.3. Yerleşim Planlaması

Mağaza yerleşimi, mağazanın planlanmasında çok önemli bir unsurdur. Yerleşim düzeni mağazadaki müşterilerin hareketlerini etkilemekle birlikte ürünlerin sergilenme şeklini de etkilemektedir (Berman ve Evans, 2013). Ürün sergileme, ödeme, depolama ve soyunma alanları mağaza gene düzenini oluşturan temel alanlardır.

Sergileme alanları, bir mağazanın kalbi sayılabilir. Bu alanlar, ürünün müşteriyle buluşmasına ve ürünün seçilmesine olanak sağlayan mekanlardır (Green,1986).

Ödeme alanları, mağazada yapılan gezintiyle ulaşılan ve müşterilerin ödeme yapacakları son noktayı ifade etmektedir. Satış noktalarının konumları önemlidir ve mağazanın içeriğine göre değişiklik göstermektedir (Mesher, 2010).

Depolama alanları, sergileme ve satış alanlarına ürünler çıkarılmadan önce ambalajlarının açılması, kontrollerinin yapılması, satış sistemlerine girilmesi, fiyatlandırılmanın yapılması için kullanılan alanlardır (Mun, 1981).

Soyunma alanları, müşterinin satın alma eylemini gerçekleştirmeden evvel almayı düşündüğü ürünü denediği alanlardır. Soyunma alanlarının adedi ve büyüklüğü müşteri sayısına ve mevcut stok miktarına göre değişiklik gösterebilir.

3. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Sürdürülebilirlik, sağlam bir gelecek inşa etmek için uzun süreli, kalıcı ve değerli bir ilerleme elde etme yolu olarak açıklanabilir (Stele, 1997). 1970'lerden itibaren adını duymaya başladığımız sürdürülebilirlik kavramı, daha öncesinde başlayan ekolojik endişelerden ortaya çıkan ilk fikir birliğidir. Toplumsal ihtiyaçlara duyarlı olarak, sağlıklı ve ekonomik açıdan yaşanabilir mekanlar oluşturulması, doğal sistemlere saygı duyulması ve ekolojik süreçlerin öğrenilmesi ile ilgilidir (Edwards, 2010).

Mekân tasarımı bağlamında sürdürülebilirlik, bireylerin psikolojik, sosyolojik ve biyolojik gereksinimlerini karşılayarak, onlara sağlıklı ve konforlu bir barınma ortamı sunmayı hedefler. Bu kavram tasarım öncesi olduğu kadar, tasarım süreci, kullanım süreci ve yıkım süreci ile de doğrudan ilişkilidir. Doğal ve yapay çevrelerin insan ile uyumu, etkin ve dengeli enerji kullanımı, malzeme tüketim hacminin azaltılması, geri dönüşüm tekniklerinin kullanılması gibi hususlar bir mekânın tasarımında önemli stratejiler olarak ele alınabilir.

Sürdürülebilirlik özü gereği çevre, ekonomi ve toplum kavramları ile yakından ilişkilidir (Munier, 2005). Bu sebeple

sürdürülebilirlik; çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel olmak üzere birbiriyle kesişen üç temel kazanımı esas alır.

3.1. Çevresel Sürdürülebilirlik

Çevresel sürdürülebilirlik, az olan doğal kaynaklara daha sağduyulu yaklaşılması ve bu kaynakların daha dikkatli yönetilmesini savunan ve yanı sıra insan refahının ekolojik hizmetlere bağlı olduğu gerçeğine temellenen bir görüştür (Munasinghe, 2009). Buna göre çevresel sürdürülebilirlik çevrenin korunması ile ilgili olduğu kadar insan sağlığı ile de yakından ilişkilidir.

Mekân tasarımı bağlamında çevresel sürdürülebilirlik, tasarım aşamasında kaynakların bilinçli kullanımını, sürdürülebilir inşaat ve uygulama teknolojilerinin yanı sıra yerel ve doğal malzeme kullanımını teşvik eden ve böylece sağlıklı çevrelerin yaratılmasına yönelik uygulanabilecek tasarım stratejilerini ifade eder.

3.2. Ekonomik Sürdürülebilirlik

Ekonomik sürdürülebilirlikte, üretim ve tüketimde verimliliğin sağlanması hedeflenir. Bu anlamda bireyleri teşvik edici fırsatların sağlanması, maliyet etkinliğinin dikkatle düşünülmesi önemlidir. Bu etmen aynı zamanda çevresel ve sosyo-kültürel etmenlerle de sıkı bir bağ içindedir. Örneğin, çevresel olarak sürdürülebilirlik, maliyet etkinliği dikkate alınmadığı takdirde ekonomik sürdürülebilirliğin temellerine aykırıdır (Maywald ve Riesser, 2016). Benzer şekilde, bir tasarımda doğal ve yerel malzeme kullanımı yere özgü olması bakımından sosyo-kültürel sürdürülebilirlik bağlamında önemli bir değer taşımakla birlikte ekonomik sürdürülebilirlik açısından da önemli ve gereklidir.

Mekân tasarımı bağlamında ekonomik sürdürülebilirlik, tasarıma ilişkin maliyetlerin gerek üretim gerekse kullanım

aşamalarında göz önünde bulundurulması, enerji sarfiyatının düşürülmesi ve verimliliğinin artırılması gibi hususlara odaklanmakta ve sürdürülebilirliğin daha ziyade ekonomik yönünü esas almaktadır.

3.3. Sosyo-Kültürel Sürdürülebilirlik

Sosyo-kültürel sürdürülebilirlik, sürdürülebilirliğin toplumsal boyutları ve sonuçlarıyla ilgilenen, sosyal unsurların daha iyi anlaşılmasını ve toplum-çevre-ekonomi üçlüsünün sıklıkla birbiriyle çatışan taleplerinin uzlaşmasını hedefleyen bir yaklaşımı ifade eder. Sosyo-kültürel sürdürülebilirlik daha çok insan odaklıdır (Ataöv ve Osmay, 2007). Bu bağlamda ele alındığında bireylerin ve toplumların gereksinimlerine cevap verilmesi, kültürel mirasların korunması, insanın yaşam kalitesinin artırılmasına yönelik yapılacak girişimler sosyo-kültürel sürdürülebilirliğin çabaları arasındadır.

Mekân tasarımı bağlamında sosyo-kültürel sürdürülebilirlik, iki farklı açıdan ele alınabilir. Bunlardan ilki farklı kullanıcı gruplarını göz önünde bulunduran ve mümkün olduğunca tüm bireylerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yaklaşımlar sunan evrensel tasarım ya da kapsayıcı tasarım gibi tasarımlar yaklaşımlarının esas alınmasıdır. Bir diğeri kültürel sürekliliğin sağlanması ve kültürel değerlerin yansıtılmasına yönelik yaklaşımlardır.

4. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ÇERÇEVESİNDE MAĞAZA TASARIMLARINA YÖNELİK ÖNERİLER

Sanayi devriminden bu yana insan toplumunun yaşam standartlarını iyileştirmenin bir yolu olarak ve artan taleplerin karşılanmasına yönelik hızla artan enerji kullanımı yüksek bir

çevresel maliyete sebep olmuştur. Bu durum çevre dostu ve enerji tasarruflu tasarımlar yapılmasını zorunlu kılmıştır.

Bugün, mimarların, iç mimarların en önemli hedeflerinden biri insan konforundan ödün vermeden ve aynı zamanda sürdürülebilir stratejiler yoluyla tasarım yapabilmektir. Bu anlamda mağaza mekanlarının sürdürülebilir stratejilere dayalı dayalı tasarlanabilmesine yönelik öneriler sunmayı amaçlayan bu çalışmada “mağaza” ve “sürdürülebilirlik” kavramları esas alınmış ve literatür taraması yoluyla toplanan veriler kendi içinde kategorize edilerek birbiri ile ilişkilendirilmiştir. Buna göre mağaza dış mekan tasarım elemanları olarak konum, cephe, vitrin ve giriş; iç mekan tasarım elemanları olarak yüzey elemanları, mobilya ve donatılar, aydınlatma ve iklimlendirme ve yanı sıra yerleşim planlamaları olarak sergileme, ödeme, depolama ve soyunma alanları olmak üzere on iki alt başlık belirlenmiş ve bu alt başlıklar sürdürülebilirliğin çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etmenleri çerçevesinde ele alınarak mağaza tasarımlarına yönelik öneriler geliştirilmiştir.

4.1.Konum

Mağazaların lokasyon seçiminin belirlenmesine yönelik öneriler şu şekilde sıralanabilir. Mağazanın yer alacağı konumun önceden araştırılarak nüfus, yerli ve yabancı ziyaretçi, bölgenin genel ekonomik durumu ve rekabet koşulları araştırılmalı ve yer seçimi bu araştırmadan çıkacak verilere göre tespit edilmelidir. Uygun ticaret alanının belirlenmesinde ulaşılabilirlik de bir diğer önemli faktördür. Mağazaya özel araçların yanı sıra toplu taşıma araçları ile de ulaşılması bu anlamda önemlidir.

4.2.Cephe

Mağaza tasarımında cephelere yapılacak müdahaleler genellikle sınırlıdır. Yine de sürdürülebilirlik çerçevesinde bazı öneriler sunmak mümkündür. Örneğin mağaza cephesinin

tasarımında kullanılacak malzemelerin ekolojik ve çevre dostu olması, bulunduğu bölgenin kültürüne ve coğrafyasına özgü malzemelerin ve tasarımın tercih edilmesi bu yönde örnek olarak verilebilir. Mağaza önlerinde bekleme alanlarına yer verilmesi, yapılacak bitkilendirme ve ağaçlandırmalar mağazaları daha çekici hale getirmekle kalmayıp, tasarımın çevre ve insan dostu bir yaklaşımla ele alınmasına da imkân sağlayacaktır.

4.3.Vitrin

Mağaza vitrinlerinin tasarımında aydınlatma kullanımı en önemli faktörlerden biridir. Mağaza vitrinlerinin aydınlatılmasında mağazanın konumuna bağlı olarak gün ışığı yeterli gelmeyebilir. Ayrıca gün ışığının olmadığı gece saatlerinde de mağaza vitrinleri aydınlatılmaya devam eder. Yapay aydınlatmaya ihtiyaç duyulduğu böyle bir durumda enerji tasarrufu ve yüksek verimlilik sağlayan ışık kaynaklarının tercih edilmesi hem ekonomik hem de çevresel sürdürülebilirlik açısından önemlidir. Vitrin tasarımında bir diğer önemli faktör vitrinin formudur. Örneğin içeri doğru uzanan bir vitrin tasarımı müşterilerin vitrine yağmur, güneş ve kar gibi dış hava koşullarından kısmen korunarak bakabilmesine imkan tanıyacaktır.

4.4.Giriş

Mağaza girişlerinin tasarımında göz önünde bulundurulması gereken birinci unsur mağaza giriş kapısının genişliğidir. Giriş kapıları engelli engelsiz tüm bireylerin geçişine uygun genişlikte tasarlanmalıdır. Böylece tüm kullanıcılar için eşit ve esnek bir tasarım yapılmış ve sürdürülebilirliğin sosyal yönü de karşılanmış olacaktır. Bir diğer dikkat edilmesi gereken husus da giriş kapısının belirgin ve kolay algılanabilecek şekilde tasarlanmasıdır. Böylece olası kaza riskleri de minimize edilmiş olacaktır. Kapıların içeri doğru açılması dış sirkülasyonun kesintisiz devam etmesi bakımından önemlidir. Bu anlamda

mağazaların giriş kapılarının seçiminde içeri doğru itilerek kullanılan menteşeli kapılar yerine sensörleri kapıların tercih edilmesi hem kullanıcı memnuniyeti hem de alan kazanımı açısından uygun olacaktır.

4.5. İç Mekan Yüzey Kaplama Elemanları

Sürdürülebilir bir bakış açısı ile tasarlanması planlanan bir mağaza tasarımında malzeme tercihi hem müşteriler hem çalışanlar hem de işveren için son derece önemlidir. Çevre dostu, uzun ömürlü, düşük bakım gerektiren, gerekli durumlarda lokal müdahaleye izin veren ve kolay temizlenebilir malzemelerin tercih edilmesi tüm kullanıcılar için sağlıklı iç mekanların tasarlanmasında öncelikli hususların başında gelmektedir. Ayrıca mağazalarda kullanılacak döşeme malzemelerinin kaydırmaz olması da yine kayma ve düşme gibi olası kaza risklerini azaltması bakımından önemlidir. Kullanılan yüzey kaplama malzemelerinde yerel ve doğal malzemelerin seçimi ekonomik açıdan olduğu kadar çevresel sürdürülebilirlik bakımından da katkı sağlayacaktır.

4.6. Mobilya ve Donatılar

Mobilya ve donatılar mağaza iç mekanlarının önemli bileşenleridir. Mağazalarda mobilyalar, bekleme alanlarını oluşturan oturma elemanları, orta sergileme elemanları ve satış bankoları gibi çeşitli eylemlere cevap veren hareketli elemanlardır. Bu mobilyaların gerek üretiminde gerekse kullanımında sürdürülebilir tasarım yaklaşımları göz önünde bulundurulmalıdır. Sürdürülebilir üretim teknolojileri, geri dönüştürülebilir malzeme kullanımı bu yönde örnek olarak verilebilir. Mobilyaların tasarımında keskin köşelerden kaçınılması, mobilyaların malzemelerinde ve bu malzemelerin bir araya getirilmesinde kullanılan donatıların sağlam, dayanıklı ve uzun ömürlü olması kaza ve yaralanma risklerini azaltmak bakımından gerekli ve önemlidir. Kullanılan mobilyaların

ergonomik kriterleri karşılayacak nitelikte olması, tüm kullanıcılar tarafından yaklaşıma izin veren yükseklikte ve nitelikte olması, yerleşimlerinde manevra yapılabilmesine olanak tanıyacak ve geçişlere izin verecek boşluklar bırakılması yine sosyal sürdürülebilirlik bakımından önemlidir.

4.7. Aydınlatma

Mağaza iç mekanlarının tasarımında aydınlatma önemli bir yere sahiptir. Sergilenecek ürünlerin çeşidine, büyüklüğüne ve niteliğine bağlı olarak çeşitli aydınlatma stratejileri kullanılabilir. Doğal aydınlatmadan yeteri kadar faydalanabilecek tasarım yaklaşımları, doğal ışığın içeri alınmadığı ve/veya yetersiz kaldığı durumlarda enerji tasarrufuna olanak sağlayan ışık kaynaklarının tercih edilmesi, armatürlerin doğru ve yerinde kullanılması, mağaza iç mekanının esnek kullanımına izin veren hareketli armatürlerin seçimi hem ekonomik hem de çevresel sürdürülebilirlik bağlamında önemlidir.

4.8. İklimlendirme

Mağaza tasarımlarında hava kalitesi önemli bir faktördür. Nitelikli ve sürdürülebilir bir hava kalitesi için doğru bir iklimlendirme yönteminin seçilmesi gerekir. İklimlendirmenin mevsimlere göre ayarlanabilmesi, uygun nem, sıcaklık ve hava hareketini sağlaması yanı sıra koku ve toz gibi istenmeyen unsurları mekandan doğru bir şekilde uzaklaştırması önemlidir. İklimlendirmenin sürdürülebilir bir tasarım stratejisiyle uygulanabilmesi için enerji tüketiminin az, yatırım ve kullanım maliyetinin düşük olması ve kolay kullanılabilmesi önem arz eder. Ayrıca iklimlendirme sistemlerinin bir parçası olan filtrelerin düzenli aralıklarla değiştirilmesi iç mekan hava kalitesinin sağlıklı ve sürdürülebilir olması bakımından önemlidir.

4.9. Sergileme Alanları

Mağaza iç mekanlarında sergileme alanları duvar teşhir alanları ve orta teşhir alanları olarak ikiye ayrılabilir. Mağazalarda iç duvarlar ürünlerin askılarla, kancalarla ya da ürünlerin yerleştirilebileceği panellerle birlikte kullanılır. Sürdürülebilirlik çerçevesinden bakıldığında sergileme alanlarına yönelik öncelikli hususların başında sergileme alanında yer alan ürünlerin erişilebilir olması gelmektedir. Erişilebilir, uyarlanabilir, hareketli sergileme birimleri ile engelli ya da engelsiz tüm bireylerin sergilenen ürüne erişebilmesi sürdürülebilirliğin sosyal yönünün göz önünde bulundurulduğunun önemli bir işaretidir. Bununla birlikte sergileme alanını oluşturan malzemelerin de ekolojik ve çevre dostu malzemelerden üretilmiş olması, dayanıklı ve uzun ömürlü malzeme tercihi yine çevresel ve ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi bakımından gereklidir.

4.10. Ödeme Alanları

Ödeme alanları konum bakımından mağaza içinde değişiklik gösterebilir ya da mağaza içinde birden fazla ödeme alanı da bulunabilir. Bu alanların tasarımında göz önünde bulundurulması gereken öncelikli husus ödeme alanında yer alan banko tasarımının herkesçe erişilebilir olmasıdır. Engelli engelsiz tüm kullanıcıların bankoya yaklaşmasına ve işlem yapmasına izin verir nitelikte tasarlanmış bir ödeme bankosu sürdürülebilirliğin sosyal yönünün karşılanabilmesi açısından önemlidir. Bir diğer konu ise ödeme alanlarında, örneğin banko önlerinde yeterli mesafe ve alanların bırakılmasıdır. Böylece tüm kullanıcılar için yeterli hareket alanı sağlanmış olacaktır.

4.11. Depolama Alanları

Mağaza mekanlarında yer alan bir diğer mekan da depolama birimidir. Bu alanların büyüklüğüne mağazanın satış politikaları ve buna bağlı olarak stok miktarı göz önünde

bulundurularak karar verilmelidir. Ayrıca depolama alanlarında ürünlerin paketlenmesi, etiketlenmesi, vb. ihtiyaçların karşılanabilmesi için masa bulundurulması önemlidir.

4.12. Soyunma Alanları

Soyunma alanlarının tasarımı sürdürülebilirlik çerçevesinde ele alındığında dikkate alınması gereken birkaç önemli husus vardır. Bunlardan ilki alanların yeterli büyüklüğe sahip olmasıdır. Bu anlamda soyunma alanları engelli veya engelsiz tüm bireylerin rahatça hareket edebileceği büyüklükte tasarlanmalıdır. Yine bu alanlar içerisinde oturma birimlerine yer verilmesi ve yanı sıra duvarlarda rahatça kalkmaya ya da oturmaya destek olacak barların yer alması önemlidir. Soyunma alanlarının yeterli seviyede ve enerji tasarruflu aydınlatma elemanları ile aydınlatılması yine alan içerisinde ayna kullanılması, kapıların dışarı doğru açılması önerilebilir.

5. SONUÇLAR

Mağaza mekanlarının tasarımını çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel sürdürülebilirlik çerçevesinde ele alan bu çalışmada sürdürülebilir bir mağaza tasarımına yönelik öneriler sunulmuştur.

Sürdürülebilir bir perspektifte ele alınan bir mağazanın tasarımı, mağazanın lokasyonundan başlayarak donatısına kadar tüm detayların ayrıntılı bir şekilde çevresel, ekonomik ve sosyal yönü ile birlikte bütüncül bir bakış açısıyla ele alınması ile mümkündür. Örneğin bir mağaza tasarımının çevresel açıdan sürdürülebilir olması için çevre dostu bir yaklaşımla tasarlanmış olması ve malzemelerinin çevre standartlarına uygun olması beklenir. Ekonomik açıdan sürdürülebilir olması için yatırım, üretim, kullanım, bakım ve onarım giderlerinin göz önünde bulundurulması gereklidir. Sosyo-kültürel açıdan sürdürülebilir

olması için farklı yaş, cinsiyet ve yetiden engelli, engelsiz tüm bireylere hitap etmesi ve yanı sıra toplumsal değer yargılarının ve kültürel birikimlerin dikkate alınması gerekir.

Sonuç olarak mağaza mekanlarına yönelik sürdürülebilir bir tasarım anlayışına ilişkin olarak şu öneriler sunulabilir:

- Mağazanın konumu bölgenin demografik ve ekonomik verileri ile uyumlu olmalıdır.
- Mağaza konumu bakımından ulaşılabilir olmalıdır.
- Mağazanın cephesinde kullanılacak malzemeler çevre dostu olmalıdır.
- Cephede kullanılan malzeme ve tasarım bulunduğu bölgenin kültürüne ve coğrafyasına özgü olmalıdır.
- Mağaza önlerinde bekleme alanlarına yer verilmelidir.
- Mümkün olduğunda mağaza önlerine bitkilendirme ve ağaçlandırmalar yapılmalıdır.
- Vitrinlerin aydınlatılmasında enerji tasarrufu ve yüksek verimlilik sağlayan ışık kaynakları kullanılmalıdır.
- Vitrin tasarımları mümkün olduğu takdirde içeri doğru uzanan ve müşteriye koranak sağlayacak şekilde tasarlanmalıdır.
- Giriş kapıları engelli engelsiz tüm bireylerin geçişine uygun genişlikte tasarlanmalıdır.
- Giriş kapıları belirgin ve kolay algılanabilecek şekilde tasarlanmalıdır.
- Girişte içeri doğru itilerek kullanılan menteşeli kapılar yerine sensörleri kapılar tercih edilmelidir.

- Mağaza iç mekanında çevre dostu, uzun ömürlü, düşük bakım gerektiren, gerekli durumlarda lokal müdahaleye izin veren, kolay temizlenebilir ve ayrıca kaydırmaz özellikte malzemelere yer verilmelidir.
- Mağazada yer alan mobilya ve donatılar, geri dönüştürülebilir malzemelerden sürdürülebilir üretim teknolojileri ile üretilmiş olmalıdır.
- Mobilya ve donatıların tasarımında keskin köşelerden kaçınılmalı, malzeme ve donatılarının sağlam, dayanıklı ve uzun ömürlü olmasına dikkat edilmelidir.
- Kullanılan mobilyaların ergonomik kriterleri karşılayacak nitelikte olması, tüm kullanıcılar tarafından yaklaşıma izin veren yükseklikte ve nitelikte olması, yerleşimlerinde manevra yapılabilmesine olanak tanıyacak ve geçişlere izin verecek boşluklar bırakılması gereklidir.
- Mağaza iç mekanlarının aydınlatılmasında mümkünse doğal aydınlatmadan faydalanılmalı, doğal ışığın içeri alınmadığı ve/veya yetersiz kaldığı durumlarda enerji tasarrufuna olanak sağlayan ışık kaynaklarını tercih edilmelidir.
- Aydınlatma armatürleri doğru ve yerinde kullanılmalı, mağaza iç mekanının esnek kullanımına izin veren hareketli armatürler tercih edilmelidir.
- Mağaza içi iklimlendirmede enerji tüketiminin az, yatırım ve kullanım maliyetinin düşük ve kullanımının kolay olması sağlanmalıdır.
- İklimlendirme sistemlerinin bir parçası olan filtreler düzenli aralıklarla değiştirilmelidir.

- Sergileme elemanları erişilebilir, uyarlanabilir ve hareketli olacak şekilde tasarlanmalı ve engelli ya da engelsiz tüm bireyler sergilenen ürünlere erişebilmelidir.
- Ödeme bankoları engelli engelsiz tüm kullanıcıların bankoya yaklaşmasına ve işlem yapmasına izin verir nitelikte tasarlanmış olmalıdır.
- Ödeme alanlarında yeterli hareket alanı sağlanmalıdır.
- Depolama alanlarının büyüklüğü stok miktarı göz önünde bulundurularak belirlenmelidir.
- Depolama alanlarında ürünlerin paketlenmesi, etiketlenmesi, vb. ihtiyaçların karşılanabilmesi için bir masa ya da çalışma tezgahı bulundurulmalıdır.
- Soyunma alanları engelli veya engelsiz tüm bireylerin rahatça hareket edebileceği büyüklükte tasarlanmalıdır.
- Soyunma alanlarında oturma birimlerine yer verilmeli ve yanı sıra duvarlara rahatça kalkmaya ya da oturmaya destek olacak barlar monte edilmelidir.
- Soyunma alanları yeterli seviyede ve enerji tasarruflu aydınlatma elemanları ile aydınlatılmalı ve ayrıca alan içlerinde ayna kullanılmalıdır.

Bu araştırma sürdürülebilirliğin hastane, konut ve ofis tasarımları ile sınırlı olmadığını, mağaza mekanlarının da sürdürülebilir bir tasarım yaklaşımı ile ele alınabileceğini göstermesi bakımından önemlidir. Bununla birlikte yukarıda sunulan öneriler her ne kadar sürdürülebilir bir mağaza tasarımı için uygun bir çerçeve sunuyor olsa da yapılacak daha ileri araştırmalar bu önerilerin geliştirilmesine katkı sunacaktır.

KAYNAKÇA

- Ataov, A. & Osmay, S., 2007. Türkiye'de Kentsel Dönüşüme Yöntemsel Bir yaklaşım. *METU Journal of Faculty of Architecture*, 24(2): 57–82.
- Barr, V. & Broudy, C. E. (1990). *Designing To Sell: A Complete Guide To Retail Store Planning And Design*. New York: McGraw-Hill.
- Berman, B. & Evans, J. R. (1992). *Retail Management: A Strategic Approach*. New York: Maxwell Macmillan International.
- Diamond, E. (2006). *Fashion Retailing: A Multi-Channel Approach*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Edwards, B. (2010). *Rough Guide to Sustainability*. London: Riba Publishing.
- Green, W. R. (1986). *The Retail Store: Design and Construction*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Mason, J. B., Mayer, M. L., & Ezell, H. F. (1988). *Retailing*. USA: Richard D. Irwin Inc.
- Maywald, C. & Riesser, F. (2016). Sustainability—the Art of Modern Architecture. *Procedia Engineering*, 155, 238-248.
- Meshner, L. (2010). *Basics Interior Design 01: Retail Design*. Lausanne: Ava Publishing.
- Miles, E. (2021). *Contemporary Retail Design: A Store Planner's Handbook*. UK: Crowood Press.
- Mun, D. (1981). *Shops: A Manual of Planning And Design*. New York: John Wiley & Sons.

- Munasinghe, M. (2009). *Sustainable Development in Practice: Sustainomics Methodology and Applications*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Munier, N. (2005). *Introduction to Sustainability*. Amsterdam: Springer.
- Schroeder, C. L. (2007). *Specialty Shop Retailing: Everything You Need to Know to Run Your Own Store*. New York: John Wiley & Sons.
- Steele, J. (1997). *Sustainable Architecture: Principles, Paradigms, And Case Studies*. New York: McGraw-Hill.

MEKÂN TASARIMINDA KURUMSAL KİMLİK ALGISINI GÜÇLENDİREN BEYAZ ALANLAR

Elif Fatma SALİHOĞLU¹

1. GİRİŞ

Bir kurumun hikayesi, hedefleri, reklam stratejisi, değerleri ve hedeflerinin kullanıcı tarafından algılanan tasarım detayları kurum kimliğini ifade etmektedir (Olins, 1995). Kimlik kavramı, çok boyutluluğu nedeniyle interdisipliner araştırmalara konu olmuştur (Türkbağ, 2003).

Kurum kimliği 1970’li yıllar sonrasında önem kazanmaya başlamış, bir sosyal strateji aracı olmuştur. Bu nedenle işletmelerin olmazsa olmaz değerlerinden biri haline gelmiştir (Birkigt ve diğ., 1993). Kurumsal kimlik yaygın olarak kurum logosu ve sembolleri ile ilişkilendirilmiştir (Cornelissen & Elving, 2003). Ancak logo ve sembollerin ötesinde mimari tasarım detayları da kurumsal kimlik aracı olup, özellikle de iç mekan tasarım detayları bu noktada öne çıkmaktadır (Perry & Wisnom, 2003).

Kurumsal kimliğin hedef kitleye aktarılabilmesi için hedef kitlenin beklenti ve alışkanlıklarındaki dönüşümlere uyum sağlamalıdır (Funck, 2002). Uzun yıllardır uluslararası ölçekte hizmet veren birçok kurum, kurumsal kimliği ile her yaşta kullanıcının zihninde yer etmiştir. Ancak yapılan araştırmalar son yıllarda kurumsal kimlik bileşenlerinde değişimler olduğunu ortaya koymuştur. Tavukçuoğlu’na göre bir fast food restoran zinciri olan McDonalds markasının mekân tasarımlarında alışa

¹ Arş. Gör. Dr. Kocaeli Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi İç Mimarlık Bölümü, elifkarabay@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9031-4817.

geldiğinin aksine, kullanıcıların uzun saatlerini restoranlarda geçirmesine imkân sağlayan detaylara yer verilmeye başlanmıştır (Tavukçuoğlu, 2014).

Her ne kadar tasarım kararlarının kuruma ait tüm detay ve mekânlarda devam ettirilmesi kurum kimliğinin hatırlanması açısından olumlu kabul edilse de (Karacalı, 2012), kurumsal kimlik etmenleri sabit kalmayıp, kullanıcı beklentilerine ve kurum kültürünün, hedeflerinin vb. etmenlerin değişmesine bağlı olarak dönüşüme açık olmalıdır (Kroehl, 2000).

Mekân tasarımının birçok detayında kurumsal kimlik kaygısı taşıyan tasarımcı, kullanıcının en önemli öğelere odaklanmasına engel olabilir. Bu çalışmanın amacı, alışıla gelmiş kurumsal kimlik detayları ile mekânlarda yoğunluk yaratmak yerine “beyaz alanlar” bırakarak kimliği kullanıcıya daha algılanabilir kılmanın önemini vurgulamaktadır.

2. TASARIMDA BEYAZ ALAN KAVRAMI

Beyaz alan, bir tasarım görselinin nefes almasını sağlayan ve bir tüketicinin veya kullanıcının gerekli öğelere odaklanmasını sağlayan negatif alan veya boş alan olarak bilinir. Bir sayfanın veya tasarım görselinin işlevsel öğelerinin etrafındaki boş veya boş alandır. Beyaz boşluk olarak bilinse de, negatif alan veya beyaz boşluk kavramı, herhangi bir renk, doku, desen veya arka plan görüntüsünde olabilir (Strate School of Design, 2024).

Tasarımda beyaz alan genellikle okunabilir görsel öğeler arasındaki boşluğu ifade etmekte olup, söz konusu boşluğun her zaman beyaz olması gerekmez. Beyaz alanlar tasarımı vurgulamak gibi bir güce sahip olup, görsel iletişim deneyimini tasarım öğelerini dengelemek açısından da önemlidir (Soegaard, 2021).

Grafik tasarımında sıkça kullanılan beyaz alanlar ve çok eleman kullanımı ile ortaya çıkabilecek olan görsel karmaşanın önüne geçmektedir (Kılıçkaya, 2007). Örneğin Şekil 1’de yer alan ve Dünya Yaban Hayatı Fonu (WWF)’na ait logo tasarımında beyaz alanlar ve doluluklarla oluşturulan panda simgesi vurucu hale getirilmiştir.

Beyaz alan kavramı sadece grafik tasarımda değil görsel algının olduğu her dalda yer alabilmektedir. Moda tasarımdan (Disha Fashion Institute, 2024) web tasarımına kadar her alanda yer alabildiği gibi, (Hu & Xu, 2019)’a göre aslında hayatın içerisinde daima var olan ve bu nedenle resim, kaligrafi, edebiyat, tiyatro, sinema- televizyon, müzik ve mimarlık içerisinde yer bulmaktadır.

Şekil 1. WWF Logo Tasarımında Beyaz Alanlar

Kaynak: (Wikipedia,2019).

Mimarlıkta kullanılan beyaz alanlar, mekân tasarımını tıpkı grafik tasarımda olduğu gibi güçlü kılar. Modern mimarlığın öncülerinden Frank Lloyd Wright, Mies van der Rohe

ve Le Corbusier gibi isimler de eserlerinde ve hatta eserlerinin tanıtım posterlerinde beyaz alanlara yer vermişlerdir(Hejakoubě, 2013)

Şekil 2’de yer alan Guggenheim Müzesi atriyumunda katlar arasında devam eden rampa boyunca ziyaretçiler gökyüzüne doğru ilerlerken beyaz alanlar sayesinde duvarlarda sergilenen sanat eserlerine odaklanabilmektedirler. Tasarımda kullanılan beyaz alan, formun da renk ve doku ile yarışmasının önüne geçmiştir.

Şekil 2. Guggenheim Müzesi

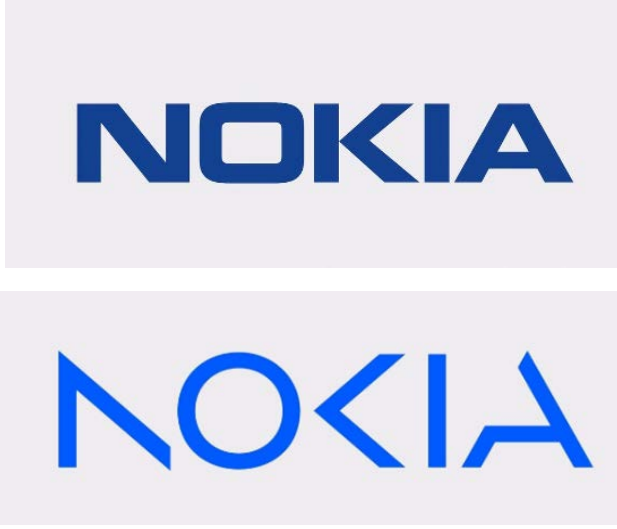
Kaynak: (Hawthorn Creative, 2023).

3. BEYAZ ALANA YER VERİLEN MEKAN TASARIMLARI

Uluslararası birçok kurum, markası ile özdeşleşen kurumsal kimlik detayları yerine yeni tasarım trendleri denemektedir. Şekil 3’de yer verilen Nokia firmasının logo tasarımında 2023 yılına gelindiğinde alışılmış mavi tonunun ve

kalın yazı stilinden vazgeçildiği ve beyaz alanlara yer verilerek yeni bir kurumsal kimlik ortaya çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

Şekil 3. Nokia Logo Tasarımındaki Dönüşüm

Kaynak: (Zeller, 2024).

Tıpkı logo tasarımında olduğu gibi yapılan araştırmalar beyaz alan kavramının tasarımcılar tarafından kurumsal kimlikleri ile öne çıkan markalara ait mekanlarda da uygulanmaya başladığını göstermektedir.

Uluslararası kahve zinciri markası “Starbucks” birçok kahve markasının iç mekân tasarımında olduğu gibi farklı malzemeler ve detayların yer verildiği bir kimliğe sahiptir (Altın, 2023). Ancak marka açtığı “pop-up” mağazalar ile yeni kullanıcı deneyimleri sağlamakta ve tasarımda daha yalın çizgiler kullanmaktadır.

2012 yılında Tokyo’da açılan pop-up mağazada Starbucks’ın Espresso Yolculuğu"nu yansıtan bir kütüphane kavramı üzerinden tasarım konsepti oluşturulurken (Nendo Inc.,2024), tasarımdaki beyaz alanlar kullanıcıda algı karmaşası yaratmadan doğruca işleve yönlendirmiştir (Şekil 4).

Şekil 4. Starbucks Tokyo Pop-Up Mekan Tasarımı

Kaynak: (Frearson,2012).

2019 yılında Nike markasına ait Manhattan ABD’de “Nike İnovasyon Evi 000” ismi ile 68.000 metrekarelik bir mağaza açıldı. Dijitalleşmenin kullanıcılar için öne çıktığı dönemlerde Nike markası yeni müşteri deneyimlerine

odaklanarak Nike uygulamasıyla entegre bir mekan tasarımı ile kullanıcıların karşısına çıktı (Fixsen, 2019). Altı katlı mağazada her kat için farklı tasarım detayları denenerek kullanıcının katlar ve salonlar arasında tasarım bütünlüğünü arama kaygısı göz ardı edilmiştir. Üstelik giriş katından başlamak üzere söz konusu mekânlardaki tasarım detayları oldukça yoğundur (Şekil5). Ancak Nike kurumu söz konusu mağazada kullanıcının “yavaşlayabileceği” ve ürüne odaklanabileceği özel bir oda tasarlamıştır. Bu odada en çok talep gören spor ayakkabıları sergilenmektedir

Şekil 5. Nike İnovasyon Evi 000 Giriş

Kaynak: (Tyler & Yeşil ,2018).

Şekil 6. Nike İnovasyon Evi 000

Kaynak: (Tyler & Yeşil ,2018).

Popüler kültür referansları ve geleneksel marka ikonlarının harmanlandığı Gucci (Berkü,2021), iç mekan tasarımlarında da yoğun detaylarla dolu bir kurumsal kimlik oluşturmuştur. Ancak 2024 yılında açılması beklenen Atlanta Gucci mağazasında markanın yoğun tasarım detayları yerine beyaz alanlara yer vererek yeni bir iç mekân tasarımı dili deneyeceği anlaşılmaktadır.

Şekil 7. Gucci Lenox Atlanta

Kaynak: (Gilson,2024)

Mekân tasarımında kurumsal kimlik detayları kalıcı ve geçici mağazalarında görmeye alışık olunan diğer önemli bir marka ise Prada'dır. Kurumsal kimliğin tasarım detaylarını oluşturan ikonik pastel yeşil ve siyah beyaz damalı zemin uluslararası birçok mağazada yer bulmuştur (Şekil 8).

Şekil 8. Harrods'da Yer Alan Prada Mağaza-Cafe

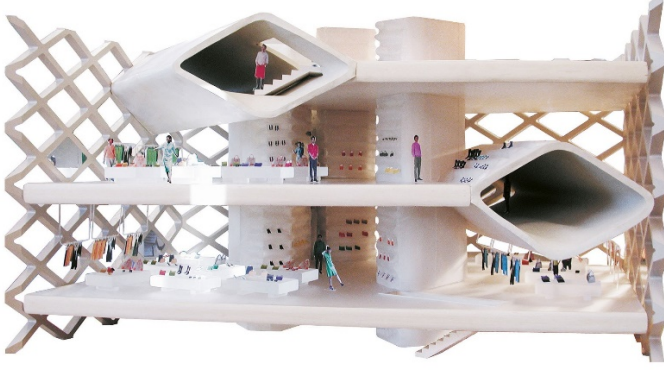

Kaynak: (Parkes,2023).

Ancak iç mekan tasarımında yaygın kullanılan kurumsal kimlik detaylarına karşın, Tokyo'da açılan şubede tek renkle birleştirilen formlar içerisinde oluşturulan boşluklarla beyaz alanlar yaratılmıştır. Böylece alışıla gelmişin aksine sergilenen ürünler ve cephe ile birleşen Tokyo kent manzarası kullanıcının odağına alınmıştır (Şekil 9).

Yukarıda bahse konu Dünyaca ünlü markalardan Starbucks, Nike, Gucci ve Prada dışında kurulduğu günden bu yana logo tasarımından mağaza tasarımına kadar beyaz alanlara önem veren Apple markası yer almaktadır.

Şekil 9. Tokyo Prada Store (PRADA, 2007 – 2024).

Apple uzun zamandır yalnızca bir teknoloji devi olarak değil, markalaşma ve iletişiminin her alanında başarılı detaylara yer vermektedir. Tasarım detayları içerisinde öne çıkan noktalarından biri de beyaz alan kavramının tüm materyallerde yenilikçi ve istikrarlı şekilde kullanımınıdır. Bu temel tasarım ilkesi, Apple kurum kültürü için estetiği işlevselliğe, dağınıklığı ise netliğe dönüştüren bir araçtır (Prezlab, 2024).

Apple ürünlerini 2000'lerin başında özel olarak tasarlanmış Apple mağazaları ile; minimalist bir kurumsal kimlik oluşturmuştur. Bohlin Cywinski Jackson ve Foster + Partners gibi tanınmış ofislerle çalışan markaya (Eric Baldwin,2024) ait mağazaların mekân tasarımlarında detayların ürünün önüne geçmesi yerine, yaratılan beyaz alanlar sayesinde ürünler ona çıkmaktadır. Söz konusu beyaz alanları genellikle cephe tasarımında geometride ve malzemede kullanılan marka, mekânı adeta çevre ile bütünleştirmektedir (Şekil 10, Şekil 11, Şekil 12). Böylece kullanıcıya davetkâr bir odak olabilmeyi başarmaktadırlar.

Şekil 10. Apple Store

Kaynak: (Young,2024).

Şekil 11. Apple- ABD Upper West Side

Kaynak: (Peter Aaron/Esto,2024)

Şekil 12.Apple-Brussels, Belgium

Kaynak: (Jony Ive,2024).

4. SONUÇ

20.yy’da kurum stratejisi haline dönüşen kurumsal kimlik kavramı, görsel ve grafik tasarımından mekân tasarımına kadar, ikonik detaylarla kullanıcı bilinçlerinde yer edinmiştir.

Ancak 21.yy’da değişmeye başlayan kullanıcı beklentileri ile birlikte iç mekân tasarımında da birçok uluslararası marka, farklı tasarım detaylarını denemeye başlamıştır. Tasarımın birçok alanında öne çıkan “Beyaz Alan” kavramı iç mekânda markalar tarafından tercih edilerek yeni bir soluk getirilmiştir.

Yapılan analizlerde beyaz alanlara sahip mekan tasarımlarında; görsel denge, ürünlere vurgu, işlevselliğin arttırılması, dinginlik, estetik gelişmişlik ve esneklik–uyarlanabilirlik gibi özellikler kazandırıldığı anlaşılmıştır. Kurumsal kimlik stratejisini başarı ile sürdüren Apple markasına ait mekân tasarımlarında söz konusu beyaz alanlara ait tüm pozitif uyarınların yer aldığını söylemek mümkündür.

Günümüz tasarımcıları, kurumsal kimlik kültürünün sabitleştirdiği ikonik detaylara bağlı kalmak yerine, kent insanının dönüşen beklentilerine karşılık gelecek yeni detayları denemek için özgür davranmalıdır. Ayrıca tasarımcılar kurum-kullanıcı karşılaşmasının gerçekleştiği mağaza tasarımlarında, beyaz alanlar yaratarak sanıldığı aksine “boşluk”lar bırakmak yerine, iç mekânların uyumuna, netliğine ve estetik kalitesine katkıda bulunan eserler ortaya çıkarabileceklerdir. Unutulmamalıdır ki beyaz alanların etkili kullanımı, hem işlevsel hem de görsel olarak davetkâr ve dengeli ortamlar yaratmada esastır.

KAYNAKÇA

- Altın E.(2023). Kahve Kültürü ve Mekan Tasarımlarının Kahve Zinciri Mağazaları Üzerinden İncelenmesi, *International Social Sciences Studies*,8580-8590.
- Baldwin E. (2024). *The Immaculate Architectural Details of Apple Stores*. Erişim Tarihi: 01.06.24.<https://architizer.com/blog/inspiration/collections/apple-architecture/>).
- Berksü Z.Ö. (2021). *Gucci: Bir Marka Hikayesi*, Erişim Tarihi: 01.06.24.<https://www.oggusto.com/moda/markalar-ve-tasarimcilar/gucci-bir-marka-hikayesi>).
- Birkigt, K., Standler, M. H. B., ve Funck. H. J., (1993). *Corporate Identity: Grundlagen, Funktionen, Fallbeispiele*, Landsberg: Verlag Moderne Industrie.
- Cornelissen, J.P. ve Elving, W.J.L., (2003). Managing corporate identity: an integrative framework of dimensions and determinants, *Corporate Communications: An International Journal*8 (2), 114-120.
- Disha Fashion Institute (2024). *7 Elements of Design in Fashion You Must Understand as a Fashion Designer*, Erişim Tarihi: 01.06.24. <https://www.dishafashioninstitute.com/elements-of-design-in-fashion>.
- Frearson A.(2012). *Starbucks Espresso Journey by Nendo*, Erişim Tarihi:01.06.24. <https://www.dezeen.com/2012/10/10/starbucks-espresso-journey-by-nendo/>.
- Fixsen A.(2019), *Innovation Flagship Is a Temple to Shopping in the Digital Age*, Erişim Tarihi:01.06.24 <https://metropolismag.com/projects/nike-house-innovation-flagship-retail-design/>).

- Funck, J. (2002). *Corporate Identity / Grunlagen Funktionen Fallbeispiele* München-Almanya: Moderne Industrie Verlag
- Gilson M.(2024). *This 7,000 Square Foot Gucci Boutique Is Opening In Lenox Square*. Erişim Tarihi: 01.06.24. <https://secretatlanta.co/gucci-lenox-square/>.
- Hawthorn Creative. (2023), *Project Profile: The Guggenheim Museum Brochure*. Erişim Tarihi: 01.06.24. <https://hawthorncreative.com/blog/project-profile-guggenheim-museum-brochure/>.
- Heinz K. (2000). *Corporate Identity als Erfolgsfaktor im 21. Jahrhundert*. München: Vahlen verlag.
- Hu C. ve Xu F.(2019). A Review of White Space Research, *Open Journal of Social Sciences* (7), 328-334.
- Karacalı, A.O. (2012). *Giyim Mağazalarında Marka Kimliği İle İç Mekân Tasarımı Arasındaki İlişki Ve Güncel Bir Marka Üzerinden Değerlendirme* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıçkaya E. E. (2007). *Grafik Tasarımda Görünmeyen Çoğunluk: Beyaz Alanlar*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Anadolu Üniversitesi ,Sosyal Bilimler Enstitüsü,Eskişehir.
- Perry, A. ve David W., (2003). *Markanın DNA'sı*. (çev: Zeynep Yılmaz). İstanbul: MediaCat Yayınları.
- PRADA (2007–2024). *Epicenter Tokyo*, Erişim Tarihi: 01.06.24. <https://www.prada.com/ca/en/pradasphere/places/epicenter-tokyo.html#>,
- Prezlab (2024). *How Apple leverages white space for brand success*, Erişim Tarihi: 01.06.24.

<https://prezlab.com/how-apple-leverages-white-space-for-brand-success/>.

Parkes J.(2023), *Prada opens Milanese-informed cafe at Harrods*. Erişim Tarihi: 01.06.24. <https://www.dezeen.com/2023/04/11/prada-caffe-patisserie-restaurant-bar-harrods-london-interiors/>.

Olins, W., (1995). *The New Guide to Identity*, London: Gower Publishing.

Strate School of Design. (2024). *What is white space in design and why it's important*, Erişim Tarihi: 01.06.24. (strate.in)

Soegaard M.(2021). *The Power of White Space in Design*. Erişim Tarihi:01.06.24 https://www.interaction-design.org/literature/article/the-power-of-white-space#what_is_white_space?-0.

Tavukçuoğlu H. G. (2014). *Hızlı Servis Restoranlarında Kurumsal Kimliğin Mekan Tasarımına Etkileri ve Değişimi Üzerine Bir Araştırma* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Teknik Üniversitesi , Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Tyler J.ve Yeşil D. (2018), *Take a look around Nike's enormous new flagship store in New York City, complete with the world's largest for-sale collection of Nike shoes*, Erişim Tarihi: 01.06.24. <https://www.businessinsider.com/nike-store-nyc-opens-tech-collection-2018-11>

Türkbağ, A. U. (2003). Kimlik, Hukuk ve Adalet Sorunu, *Doğu Batı Düşünce Dergisi*(23), 209-216.

Jakoubě H. (2013), *The Function Of Open Space In Architecture Versus The Function Of White Space In Graphic Design*, *CRIS Bulletin*(01),5-53.

Wikipedia.(2019). *WWF logo*. Erişim Tarihi: 01.06.24 <https://en.wikipedia.org/wiki/File:WWFlogo.svg>.

Young N.(2024), *The Immaculate Architectural Details of Apple Stores*. Erişim Tarihi: 01.06.24.<https://architizer.com/blog/inspiration/collections/apple-architecture/>).

Zeller A. (2024), *6 Important Brand Design Trends*, Erişim Tarihi: 01.06.24. <https://explodingtopics.com/blog/brand-design-trends>.

TÜRKİYE'DEKİ İÇ MİMARLIK BÖLÜMLERİNDE VERİLEN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ DERSİNE BAKIŞ

Şengül YALÇINKAYA¹

İrem Zülal KARABİNA²

1. GİRİŞ

İş kazası, iş sırasında ani olarak meydana gelen ve genellikle yaralanmalara, ekipman zararına veya üretimin durmasına yol açabilen istenmeyen olaylar olarak tanımlanır; iş güvenliği ise bu kazaların neden olduğu kayıpları en aza indirmek için alınan güvenlik önlemlerini kapsar (Ceylan, 2012). İş sağlığı ve güvenliği, çalışanların sağlık ve güvenliğini, iş kazaları ve meslek hastalıkları henüz meydana gelmeden korumayı amaçlayan disiplinlerarası bir konudur (Akkaya, 2017). İşçi sağlığı, iş koşullarıyla ilgili potansiyel tehlikelerden korunmayı, iş güvenliği ise iş sırasında karşılaşılan tehlikelerin önlenmesini veya azaltılmasını hedefler (Cohen & Colligan, 1998). İş sağlığı ve güvenliği, çalışanların bedensel, ruhsal ve sosyal durumlarını en üst düzeye çıkarmayı amaçlar. Bu kapsamda, iş yerlerindeki risklerin değerlendirilmesi, potansiyel tehlikelerin belirlenmesi ve bu tehlikelerin en aza indirilmesi için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir. İşçi sağlığı ve güvenliği, çalışanların yaşama ve çalışma haklarıyla doğrudan ilişkilidir ve tüm kamuyu ilgilendirir (Yıldırım, 2010).

¹ Prof. Dr, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, sengulyalcinkaya@ktu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1629-6443.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İç Mimarlık, 433219@ogr.ktu.edu.tr, ORCID: 0009-0000-6632-7610.

Çalışma hayatı, modern yaşamın büyük bir parçası haline gelmiştir ve çalışanların sağlıklı ve güvenli bir ortamda çalışma hakkı vardır (Akkaya, 2017). İş sağlığı ve güvenliği, bu hakların korunmasını sağlamak amacıyla büyük önem taşır. Eğitimsizlik, talimatlara uyumsuzluk ve iş güvenliği konularında bilinç eksikliği, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının başlıca nedenleri arasında yer almaktadır (Ünalın, 2006; Yılmaz, 2009). İş sağlığı ve güvenliği önlemleri, çalışanların fiziksel ve psikolojik sağlığını korumayı ve iş kazalarını önlemeyi hedefler. Bunun için toplum genelinde ve işyerlerinde ortak bir güvenlik kültürü oluşturulması gereklidir. Bu kültür, işverenlerin ve çalışanların iş sağlığı ve güvenliği konularında bilinçlenmesini ve bu bilinci günlük iş süreçlerine entegre etmelerini sağlar. Sağlıklı ve güvenli davranışların alışkanlık haline getirilmesi, iş yerlerinde rutin bir şekilde uygulanan bir kültürün oluşmasını sağlar. Bu da iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önlenmesinde önemli bir rol oynar. Özellikle 4857 sayılı İş Kanunu ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu gibi yasal düzenlemeler, işverenlerin bu konuda sorumluluklarını belirler ve çalışanların güvenliğini sağlamak için gerekli adımların atılmasını zorunlu kılmaktadır. Kanun, işçilerin sağlıklı ve güvenli iş ortamlarında çalışma hakkını güvence altına almak amacıyla önemli düzenlemeler getirmiştir (Ustaoğlu, 2020). Ayrıca, eğitim kurumlarını da kapsayarak okul yetkililerine iş sağlığı ve güvenliği önlemleri alma sorumluluğu yüklemiştir. Bu düzenlemeler, iş yerlerindeki güvenlik kültürünü güçlendirirken aynı zamanda işverenlerin ve çalışanların bilinçlenmesini sağlar. Dolayısıyla, sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı sağlanması, sadece yasal bir zorunluluk değil, aynı zamanda toplumsal bir sorumluluktur ve ekonomik olarak da işletmelere fayda sağlamaktadır.

İş sağlığı ve güvenliği eğitimi, meslek edinme sürecinin önemli bir parçası olarak görülmelidir. Özellikle iç mimarlık gibi

tasarım odaklı mesleklerde, öğrencilere iş sağlığı ve güvenliği bilgisi verilmesi hem kendi sağlıklarını korumaları açısından hem de tasarladıkları mekanlarda güvenliği sağlamaları bakımından kritik önem taşır. Bu eğitim, öğrencilere potansiyel riskleri tanıma, değerlendirme ve bu riskleri yönetme becerisi kazandırır. İç mimarlık, estetik ve fonksiyonelliği bir araya getiren bir disiplindir. İş sağlığı ve güvenliği, iç mimarların tasarım süreçlerinde dikkate almaları gereken önemli bir unsurdur. Ulukan (2015), kullanıcıların sağlık ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılamadaki en ideal yaklaşımın tasarım aşamasında çözülmesi olduğunu belirtmiştir. Tasarlanan mekanların kullanıcıları için güvenli ve sağlıklı olması, iç mimarların sorumlulukları arasındadır. Bu bağlamda, iç mimarlık eğitiminde iş sağlığı ve güvenliği derslerinin yer alması, mezunların mesleki uygulamalarında etik ve yasal sorumluluklarını yerine getirmelerine yardımcı olur. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi verilmiş olması Türkiye’de iş kazalarının azaltılmasında etkilisi olmuştur (Yılmaz, 2009). 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanuna göre mühendislik ve mimarlık eğitimi veren fakülteler mezunları ISG uzmanı olabilmektedir. Yasa koyucu, meslek eğitiminde ISG dersinin iki dönem okutulacağını belirtmiştir (Sönmez, 2021). Fakat bazı üniversitelerin programlarında hale ISG dersine yer verilmemiştir. Dersin içeriği, zorunlu/seçmeli olma durumu programlar arsında farklılıklar göstermektedir. Bu durum İş Sağlığı ve Güvenliği Çalışma Grubu Raporu’nda yer bulmuştur (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018; Sönmez, 2021).

Bu çalışmada, Türkiye’deki iç mimarlık bölümlerinde verilen iş sağlığı ve güvenliği dersindeki alan bilgisinin bulunma durumuna yer verilmiştir. İSG derslerinde alan bilgisine yer verilmesi; ISG bilincin ve kültürünün oluşmasına, iş hayatında kendinin, meslektaşlarının ve çalışanların sağlığını ve güvenliğini korumada katkı sağlayacaktır.

2. İÇ MİMARLIK BÖLÜMLERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ DERSİ İLE İLGİLİ UYGULAMALAR

Bu araştırmanın amacı iç mimarlık bölümlerinde verilen iş sağlığı ve güvenliği derslerinin amacının, içeriğinin ve haftalık programlarının analiz edilerek hangi alan bilgisinin verildiğini tespit etmek, bu derslerin öğrencilerin mesleki yeterlilikleri üzerindeki etkilerini belirlemek ve iyileştirme önerileri sunmaktadır (Şekil1). Bunun için Türkiye'deki 208 üniversiteden 76'sında İç Mimarlık veya İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı bölümleri bulunmaktadır. Bu 76 üniversite temel alınarak yapılan araştırmada, 35 üniversitede İş Sağlığı ve Güvenliği dersinin verildiği tespit edilmiştir (Tablo1). Belirlenen derslerin amacı, içeriği ve haftalık programı araştırmanın amacına bağlı olarak içerik analiz yöntemi ile incelenmiştir. İç mimari alan bilgisi konularının derslerde ne kadar yer bulduğu tespit edilmiş ve ders ile ilgili öneriler geliştirilmiştir.

Şekil 1. İSG Ders Analizi ile İlgili Araştırma Süreci

Tablo 1. İş Sağlığı ve Güvenliği Dersi Bulunan İç Mimarlık/İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümlerinin Listesi

Üniversite	Üni. Türü	Ders	Ders Durumu	Ders Dönemi
1 Afyon Kocatepe Üni.	Devlet	İSG I-II	Seçmeli	7. ve 8. Yarıyıl
2 Altınbaş Üni	Vakıf	İSG I-II	Zorunlu	7. ve 8. Yarıyıl
3 Ankara Bilim Üni	Vakıf	İSG I-II	Zorunlu	1. ve 2. Yarıyıl
4 Ankara Medipol Üni	Vakıf	İSG	Seçmeli	8. Yarıyıl
5 Antalya Belek Üni	Vakıf	İSG	Zorunlu	1. Yarıyıl
6 Atatürk Üni.	Devlet	İSG I-II	Zorunlu	3. ve 4. Yarıyıl
7 Biruni Üni.	Vakıf	İSG	Zorunlu	7. Yarıyıl
8 Çankaya Üni	Vakıf	İSG I-II	Zorunlu	7. ve 8. Yarıyıl
9 Hasan Kalyoncu Üni.	Vakıf	İSG	Seçmeli	
10 Işık Üni.	Vakıf	İSG I-II	Zorunlu	7 ve 8. Yarıyıl
11 İskenderun Teknik Üni.	Devlet	İSG	Zorunlu	4. Yarıyıl
12 İstanbul Atlas Üni.	Vakıf	İSG	Zorunlu	4. Yarıyıl
13 İstanbul Aydın Üni.	Vakıf	İSG	Zorunlu	7. Yarıyıl
14 İstanbul Beykent Üni.	Vakıf	İSG	Zorunlu	7. Yarıyıl
15 İstanbul Esenyurt Üni.	Vakıf	İSG I-II	Seçmeli	7. ve 8. Yarıyıl
16 İstanbul Gedik Üni.	Vakıf	İSG	Seçmeli	
17 İstanbul Gelişim Üni.	Vakıf	İSG I-II	Seçmeli	7 ve 8. Yarıyıl
18 İstanbul Medipol Üni.	Vakıf	İSG I-II	Zorunlu	3 ve 4. Yarıyıl
19 İstanbul Rumeli Üni.	Vakıf	İSG	Zorunlu	4. Yarıyıl
20 İstanbul Sabahattin Zaim Üni.	Vakıf	İSG	Zorunlu	2. Yarıyıl
21 İstanbul Yeni Yüzyıl Üni.	Vakıf	İSG	Zorunlu	7. Yarıyıl
22 İstinye Üni.	Vakıf	İSG	Seçmeli	
23 Kocaeli Üni.	Devlet	Ders içeriğine erişilemedi		
24 Konya Gıda ve Tarım Üni.	Vakıf	İSG	Zorunlu	3. Yarıyıl
25 Konya Teknik Üni.	Devlet	İSG	Zorunlu	3. Yarıyıl
26 Kto Karatay Üni.	Vakıf	İSG I-II	Zorunlu	3. ve 4. Yarıyıl
27 Kütahya Dumlupınar Üni.	Devlet	İSG I-II	Zorunlu	3. ve 4. Yarıyıl
28 Maltepe Üni.	Vakıf	İSG I-II	Zorunlu	7. ve 8. Yarıyıl
29 Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üni.	Devlet	İSG	Zorunlu	24-25 yılında uygulanacak
30 Necmettin Erbakan Üni.	Devlet	İSG I-II	Zorunlu	5 ve 6. Yarıyıl
31 Nuh Naci Yazgan Üni.	Vakıf	İSG	Zorunlu	4. Sınıf
32 Ostim Teknik Üni.	Vakıf	İSG	Zorunlu	1. Yarıyıl
33 Selçuk Üni.	Devlet	İSG I-II	Zorunlu	1. ve 2. Yarıyıl
34 Toros Üni.	Vakıf	İSG I-II	Zorunlu	7. ve 8. Yarıyıl
35 Trakya Üni.	Devlet	İSG	Seçmeli	8. Yarıyıl

2.1.İç Mimarlıkta İSG: Genel Durum

Türkiye’de yer alan 35 iç mimarlık /iç mimarlık ve çevre tasarımı bölümünde (10 devlet üniversitesi, 25 vakıf üniversitesi) iş sağlığı ve güvenliği (İSG) dersi verilmektedir. İSG dersinin iç mimarlık bölümlerinde verilme oranının %46,05 olduğunu görülmektedir. Türkiye’deki iç mimarlık ve iç mimarlık ve çevre tasarımı bölümlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) dersinin

veriliş durumu, devlet ve vakıf üniversiteleri ayrımında detaylandırılmaktadır (Tablo 2).

İki dönem zorunlu İSG dersi okutulan bölüm sayısı devlet üniversitelerinde 4, vakıf üniversitelerinde 8 olmak üzere toplamda 12'dir. Bir dönem zorunlu İSG dersi okutulan bölüm sayısı devlet üniversitelerinde 3, vakıf üniversitelerinde 10 olmak üzere toplamda 13'tür. Seçmeli olarak İSG dersi okutulan bölüm sayısı devlet üniversitelerinde 2, vakıf üniversitelerinde 6 olmak üzere toplamda 8'dir. Müfredatında İSG dersi bulunmayan bölüm sayısı ise devlet üniversitelerinde 13, vakıf üniversitelerinde 29 olmak üzere toplamda 42'dir. Bu tablo, İSG derslerinin devlet ve vakıf üniversitelerindeki dağılımını ve zorunlu/seçmeli olma durumlarını net bir şekilde ortaya koymaktadır. Özellikle vakıf üniversitelerinde İSG derslerinin daha yaygın olarak iki dönem zorunlu ve bir dönem zorunlu okutulduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, müfredatında İSG dersi bulunmayan bölüm sayısının oldukça yüksek olduğu da dikkat çekmektedir.

Tablo 2. Türkiye'deki İç Mimarlık/İç Mimarlık Bölümlerinde İSG Derslerinin Durumu

Ders Durumu	Devlet Üni.	Vakıf Üni.	Toplam
İki dönem zorunlu İSG dersi	4	8	12
Bir dönem zorunlu İSG dersi	3	10	13
Seçmeli İSG dersi	2	6	8
Müfredatında İSG dersi olmayan	13	29	42

2.2.İç Mimarlıkta İSG: Dersin Amaç - İçeriği ve Alan Bilgisi

İSG derslerinin verildiği iç mimarlık bölümleri detaylı olarak incelendiğinde derslerin zorunlu/ seçmeli olmak üzere iki kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Zorunlu 12, seçmeli 3 olmak üzere toplamda 15 üniversite İSG derslerini iki dönem olarak vermektedir. Zorunlu 13, seçmeli 2 olmak üzere 15 üniversite ise İSG derslerini bir dönem olarak vermektedir. 5 üniversitenin ise dersi hangi dönem verdiği bilgisine ulaşılammıştır. Toplamda 26

üniversitede İSG derslerinin zorunlu olduğu, 8 üniversitede ise seçmeli olarak verildiği tespit edilmiştir (Tablo 3). Derslerin hangi dönemde verildiği analiz edildiğinde ise dönem dağılımları şu şekildedir: 1. dönemde 4 üniversite, 2. dönemde 3 üniversite, 3. dönemde 6 üniversite, 4. dönemde 8 üniversite, 5. dönemde 1 üniversite, 6. dönemde 12 üniversite, 7. dönemde 10 üniversite ve 8. dönemde ise 6 üniversite İSG dersini sunmaktadır. Bu dağılım, İSG derslerinin genellikle üst sınıflarda, özellikle 7. ve 8. dönemlerde daha yoğun olarak verildiğini göstermektedir (Tablo 3).

Ayrıca, İSG derslerinin amaç ve içerik bakımından analizi yapılmıştır. Ders amacı ve içeriği bilgisinde iç mimarlık alan vurgusu olan açıklamalar işaretlenmiştir. 35 üniversitenin "ders amacı" metinlerinde yalnızca 6 üniversitenin iç mimarlık alan bilgisine dair vurgu; "ders içeriği" metinlerinde ise 17 üniversitede iç mimarlık alan bilgisine dair vurgu tespit edilmiştir (Tablo 3). Bu bulgular, İSG derslerinin içeriğinde iç mimarlık ile doğrudan bağlantı kurulan üniversite sayısının sınırlı olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. İSG Dersi, Ders Durumu, Dönemi ve İç Mimarlık Alan Bilgisi Bulunma Durumu

No	Ders Durumu		Ders Dönemi								Alan bilgisinin bulunma durumu	
	Zorunlu	Seçmeli	1	2	3	4	5	6	7	8	Amaç	İçerik
1		✓							✓	✓		✓
2	✓								✓	✓		
3	✓		✓	✓								
4		✓							✓			✓
5	✓		✓									
6	✓				✓	✓						✓
7	✓								✓			✓
8	✓								✓	✓	✓	✓
9		✓									✓	✓
10	✓								✓	✓	✓	✓
11	✓					✓						✓
12	✓					✓						
13	✓								✓			
14	✓								✓			✓
15		✓							✓	✓		
16		✓										
17		✓							✓	✓		✓
18	✓				✓	✓						✓
19	✓					✓				✓		✓
20	✓			✓						✓		✓
21	✓								✓		✓	✓
22		✓										
23												
24	✓				✓							
25	✓				✓							✓
26	✓				✓	✓						✓
27	✓				✓	✓						
28	✓								✓	✓		
29	✓											✓
30	✓						✓	✓				
31	✓					✓						
32	✓		✓									
33	✓		✓	✓								
34	✓								✓	✓		
35		✓								✓		
	26	8	4	3	6	8	1	1	12	10	6	17

Dersin amacı; İSG derslerinin iç mimarlık bölümlerindeki entegrasyonu, üniversitelerin ders açıklamalarından elde edilen bilgilere dayanarak incelenmiştir. “Dersin amacı” açıklamalarında “güvenlikli alanlar için çözüm teknikleri, iç ortam hava kalitesi, yangın, kimyasal, fiziksel, biyolojik, psiko-sosyal ve ergonomik risk etmenleri, tasarımda dikkat edilecek noktalar” gibi ifadeler ile sağlanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4. İSG Dersinin Amacında İç Mimarlık Alan Bilgisinin Araştırılması

ÜNİ.	DERSİN AMACI
8	“..ofis ve şantiyeler için sağlıklı ve güvenli alanlar için çözüm teknikleri, inşaat kazalarıyla ilgili analizler..” (Çankaya Üniversitesi, 2024)
9	“..İç ortam hava kalitesi..” (Hasan Kalyoncu Üniversitesi,2024)
10	“... Kimyasal risk etmenleri. Fiziksel risk etmenleri. Biyolojik risk etmenleri. Psikolojik risk etmenleri. Ergonomik risk etmenleri. Risk analizleri ve çeşitleri..” (Işık Üniversitesi,2024)
19	“Çalışma ortamının iyileştirilmesi...” (İstanbul Rumeli Üniversitesi,2024)
20	“...iş yerlerindeki fiziksel, kimyasal ve biyolojik tehlikeler ve bunlar ile ilgili yapılması gerekli işlemler tanıtılmaktadır” (İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 2024)
21	“... yönerge ve yönetmeliklere göre tasarımda dikkat edilecek noktaların öğretilmesi.” (İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi,2024)

Ders içeriği; İç mimarlık bölümlerinde sunulan İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) dersleri, farklı üniversitelerde çeşitli yaklaşımlarla ele alınmaktadır. Bu derslerin içerikleri ve vurguları, üniversitelerin eğitim misyonları, öğrenci profilinin gereksinimleri ve sektörel beklentiler doğrultusunda şekillenmektedir. Üniversiteler arasındaki farklılıklar, ders içeriklerinin detayları ve vurgularında belirgin şekilde ortaya çıkmaktadır (Tablo 5). Örneğin, bazı üniversiteler, iş sağlığı ve güvenliği derslerinde Türkiye’deki yasal düzenlemeleri, özellikle 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun getirdiği yükümlülükleri detaylı bir şekilde ele almaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilere yasal çerçeveyi anlama ve uygulamada nasıl kullanacaklarını öğretme hedefindedir. Öğrenciler, bu tür bir yaklaşımla, mesleklerinde yasal gereklilikleri yerine getirme ve

iş sağlığı ve güvenliği standartlarını takip etme konusunda donanımlı hale gelirler. Diğer taraftan, bazı üniversiteler ise derslerinde iç mimarlık alanında karşılaşılabilecek özel durumları ve çözüm önerilerini vurgular. Örneğin, Ankara Medipol Üniversitesi gibi kurumlar, iş güvenliği ve iş sağlığı kavramlarının tartışılmasıyla başlayarak, iç mimarların tasarım süreçlerindeki sorumluluklarını öne çıkarır. Bu yaklaşım, öğrencilerin iş güvenliği ve sağlığı perspektifinden tasarım yaklaşımlarını değerlendirme yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olur.

2.3.İç Mimarlıkta İSG: Haftalık Ders Programı ve Alan Bilgisi

“Dersin amacı” ve “dersin içeriği” açıklamalarının detaylı analizi ile iç mimarlık alan bilgisinin vurgulandığı 17 üniversite tespit edilmiştir. Söz konusu 17 üniversiteden 12 tanesinin İSG dersi konu başlıklarına ulaşılmıştır. Konu başlıkları arasından iç mimarlık alanı ile özelleşmiş olanlar belirlenmiştir (Şekil 2).

Şekil 2. İç Mimarlık Alanında Özelleşmiş Konu Başlıklarının Belirlenmesi Örneği

11 İskenderun Teknik Üniversitesi	
4. Yarıyıl	
Hafta	Konu
1	İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihiçesi
2	İş Sağlığı ve Güvenliğinde Yasal Mevzuat
3	İş kazaları
4	Yüksekte Çalışma
5	Yapı alanlarında iş sağlığı ve güvenliği
6	Elle taşımada iş sağlığı ve güvenliği
7	Ergonomi
8	İş yerinde ergonomi
9	İş yerinde ergonomi
10	Kişisel Koruyucu Donanımlar
11	Kişisel koruyucu donanımlar-2
12	İşyerinde Kaynağa ve Ortama Yönelik Korunma Yaklaşımları
13	İşyerinde Kaynağa ve Ortama Yönelik Korunma Yaklaşımları-2
14	İlk Yardım

Tablo 5. ISG Ders İçeriğinde İç Mimarlık Alan Bilgisinin Araştırılması

ÜNİ.	DERSİN İÇERİĞİ
1	“İş yerinde, temizlik, aydınlatma, ısıtma ve ses seviyesinin iş kazalarına ve işçi sağlığına etkisi...” (Afyon Kocatepe Üniversitesi,2024)
4	“...İş Sağlığı ve Güvenliği Konularında İç Mimari Çözümler...” (Ankara Medipol Üniversitesi, 2024)
6	“...Fiziksel ve kimyasal risk etmenleri, Biyolojik ve psiko-sosyal risk etmenleri, İş sağlığı ve güvenliğinde ergonomik ilkeler ...” (Atatürk Üniversitesi,2024)
7	“...Fiziksel risk etmenleri, kimyasal risk etmenleri, biyolojik risk etmenleri, ergonomik risk etmenleri, yangın...” (Biruni Üniversitesi,2024)
8	“...çalışma alanının sağlık ve güvenliğe olan etkisi...” (Çankaya Üniversitesi, 2024)
9	“...İç ortam hava kalitesi...” (Hasan Kalyoncu Üniversitesi,2024)
10	“...kimyasal risk etmenleri, fiziksel risk etmenleri, biyolojik risk etmenleri, psikolojik risk etmenleri, ergonomik risk etmenleri...” (Işık Üniversitesi,2024).
11	“...iç ve dış mekandaki uygulama farklılıklar Türkiye ve Dünya'dan verilen uygulama örnekleriyle anlatılır...” (İskenderun Teknik Üniversitesi,2024)
14	“...ergonomi, gürültü ..” (İstanbul Beykent Üniversitesi,2024)
17	“...mesleki pratikte de karşılaşılabilecek iş sağlığı ve konularını içerir...” (İstanbul Gelişim Üniversitesi,2024)
18	“...Meslek hastalıklarının sebepleri, Biyolojik ve psikososyal risk etmenleri, konularını içermektedir...” (İstanbul Medipol Üniversitesi,2024)
	“...Kimyasal risk etmenleri, Fiziksel risk etmenleri, Ergonomik risk etmenleri, yangın ve yangından korunma...” (İstanbul Medipol Üniversitesi,2024)
19	“...ergonomi, , güvenlik ve sağlık işaretleri, çeşitli inşaat faaliyetlerinde alınması gereken güvenlik tedbirleri, gürültü, titreşim ve yangın...” (İstanbul Rumeli Üniversitesi,2024)
20	“...iş hijyeni, çalışma ortamı, ergonomi, risk etmenleri...” (İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 2024)
21	“...yönerge ve yönetmeliklere göre tasarımda dikkat edilecek noktaların öğretilmesi...” (Yeni Yüzyıl Üniversitesi, 2024)
25	“...fiziksel risk etmenleri, kimyasal risk etmenleri, biyolojik risk etmenleri, psikososyal risk etmenleri, ergonomik risk etmenleri...” (Konya Teknik Üni.,2024)
26	“...fiziksel, kimyasal, biyolojik ve psikososyal riskler...” (Kto Karatay Üniversitesi,2024)
29	“...saha uygulamalarını anlatmak...” (MSGs Üniversitesi,2024)

İç Mimarlık alanına yönelik İş Sağlığı ve Güvenliği (İSG) dersleri, çeşitli risk faktörlerini kapsayarak öğrencilere geniş bir bilgi yelpazesi sunmaktadır. Bu bağlamda, İSG derslerinin

“ergonomi, yangın faktörü, fiziksel riskler, kimyasal riskler, biyolojik riskler, ergonomik riskler, şantiye faktörü, mimarlık fakültesinde iş güvenliği ve sağlık güvenlik işaretleri” gibi üst başlıklar altında iç mimarlık alanı ile özelleştiği gözlemlenmiştir. Bazı üst başlıkların üniversitelerde daha özelleştirilerek verildiği görülmüştür. Tabloda bu alt başlıklara ayrıca yer verilmiştir. (Tablo 6).

İç mimarlık alanında en fazla vurgulanan konu başlığının fiziksel risk etmenleri olduğu, bu başlığın 12 üniversitenin 8'inde ele alındığı görülmektedir. Devamında ise kimyasal risk etmenleri ve biyolojik risk etmenlerinin, her ikisi de 7 üniversitede yer alarak önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır. Bu veriler, iç mimarlık eğitiminde fiziksel risk etmenlerine verilen önemin altını çizerken, kimyasal ve biyolojik risk etmenlerinin de dikkate değer bir yer tuttuğunu göstermektedir (Tablo6).

Üniversitede bu konuların haftalık programda verilme sayılarına bakıldığında; tek dönem verilen üniversiteler arasında 3-7 hafta alan bilgisine yer verildiği, iki dönem ISG dersi verilen üniversitelerde ise 3-9 hafta arasında değişmektedir. Yükseköğretimde bir dönem dersinin 12-17 hafta olduğu düşünüldüğünde iç mimarlık alan bilgisi dersine ayrılan sürenin yetersiz olduğu görülmektedir. Üniversite haftalık programlarında ISG genel bilginini ağırlık olarak yer bulduğu ve meslek alan bilgisinin sınırlı kaldığı görülmektedir. İSG farkındalığının ve kültürünün oluşması açısından bu konu önemli olmasına karşın, iç mimarlık alan bilgisinin eksiksiz verilmesi içinde planlama yapılması gerektiği görülmektedir.

Tablo 6. Üniversitelerde İSG İç Mimarlık Alan Bilgisi Konuları

İSG iç mimarlık alan bilgisi	Üniversiteler											
	4	6	7	8	11	14	17	18	19	25	26	29
Ergonomi faktörü												
<i>Ergonomi</i>	✓				✓		✓		✓		✓	
<i>Ergonomik risk etmenleri</i>			✓	✓				✓		✓		
<i>İş yerinde ergonomi</i>					✓							
Yangın faktörü												
<i>Yangın ve patlamalarda güvenlik önlemleri</i>	✓											✓
<i>İşyerlerinde yangın tehlike.</i>				✓								
<i>Yangın güvenlik sistemleri</i>				✓								
<i>Yangın ve Yangından Kor.</i>							✓	✓				
<i>Yangın ve Acil Durum Plan.</i>									✓			
Fiziksel riskler												
<i>Fiziksel risk etmenleri</i>		✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓		✓
<i>Aydınlatma</i>						✓						
<i>Havalandırma</i>						✓			✓			
<i>Gürültü</i>						✓	✓					✓
<i>Nem</i>						✓			✓			
<i>Hijyen</i>									✓			
<i>Radyasyon</i>						✓						
<i>Titreşim</i>												✓
<i>Tozla Mücadele</i>												✓
Kimyasal riskler												
<i>Kimyasal risk etmenleri</i>		✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓		
<i>Malzeme Güvenlik Bilgi For.</i>						✓						
Biyolojik riskler												
<i>Biyolojik risk etmenleri</i>		✓	✓	✓		✓	✓	✓		✓		
<i>Biyolojik etkenlerin tanımı</i>						✓						
Psiko-sosyal riskler												
<i>Şantiye faktörü</i>		✓	✓			✓	✓	✓		✓		
<i>Şantiyelerde riskler ve mev.</i>				✓								
<i>Şantiyede karşılaşılabilecek tehlikeler ve önleme yön.</i>				✓								
Mimarlık fak. iş güvenliği												
<i>Mim., İç Mim ve Şehircilikte iş güvenliğinin önemi</i>				✓								
<i>Mimarlıkta İSG'nin Rolü</i>												✓
Sağlık güvenlik işaretleri	✓						✓	✓	✓		✓	
İç mimarlık alan konusu olan hafta sayısı	3	5	5	6 +	3	4	7	2 +	3	5	0 +	2 +
				3				5			3	3

3. SONUÇLAR

İç mimarlık bölümlerinde verilen İSG derslerinin içeriği, amacı ve haftalık programlarına bakıldığında, standart bir yaklaşım sergilenmediği gözlemlenmiştir. Türkiye'deki 35 üniversitenin İSG derslerine ilişkin yapılan incelemede, "Dersin amacı" ve "Dersin içeriği" açıklamalarında iç mimarlık alan bilgisinin vurgulandığı 17 üniversite tespit edilmiştir. Bu durum, iç mimarlık öğrencilerine verilen İSG eğitiminde bir standart eksikliğini ve farklı yaklaşımların benimsendiğini göstermektedir.

Amaç ve içeriğinde iç mimarlık alan bilgisinin yer aldığı 12 üniversitenin İSG haftalık ders programları analiz edildiğinde, bazı ortak ünitelerin bulunmasına karşın, haftalık programların farklılık gösterdiği görülmüştür. Bu programlarda, özellikle farklı iç mimarlık alan bilgisi konularının yer aldığı belirlenmiştir. 12-14 haftalık programlara sahip derslerde genellikle temel İSG bilgisi verilirken, çalışma ortamlarının tasarımında mekandan kaynaklı risklerin oluşumunda etkili olan ergonomi, akustik, aydınlatma, havalandırma ve malzeme seçimi gibi konuların haftalık programda sınırlı yer bulduğu tespit edilmiştir.

İç mimarlık bölümlerinde öğrencilerin staj yapması, mezunların şantiyede çalışma imkanı olması ve çalışma ortamlarının tasarımından sorumlu meslekler arasında yer alması nedeniyle, İSG derslerinin bu bölümlerde iki şekilde kurgulanmasını gerekli kılmaktadır. İlk ders, İSG temel bilgisinin verildiği, iç mimarlarda farkındalık oluşturmak ve iş sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşmasına katkı sağlayacak bir ders olarak planlanmalıdır. Bu ders, öğrencilerin genel İSG bilgilerini güçlendirecek ve iş yerlerinde güvenlik kültürünü benimsemelerine yardımcı olacaktır.

İkinci ders ise, iç mimarlık alan bilgisinin yer aldığı, çalışma ortamlarının tasarımında etkili olan ergonomi,

aydınlatma, termal konfor, havalandırma, yangın, gürültü ve malzeme gibi konuları kapsamaktadır. Bu dersin, ülke genelinde ortak bir müfredat ile verilmesi, konunun önemi göz önünde bulundurulduğunda olumlu bir yaklaşım olacaktır. Bu şekilde, iç mimarlık öğrencilerinin çalışma ortamlarında karşılaşılabilecekleri riskleri ve tehlikeleri daha iyi anlamaları ve bu riskleri minimize etmek için gerekli bilgi ve becerilere sahip olmaları sağlanabilir.

Sonuç olarak iç mimarlık bölümlerinde İSG derslerinin standartlaştırılması, öğrencilerin mesleki yeterliliklerini artıracak ve iş sağlığı ve güvenliği kültürünün yaygınlaşmasına katkıda bulunacaktır. Bu doğrultuda, iki aşamalı bir ders yapısı önerilmekte ve ülke genelinde ortak bir müfredatın benimsenmesi gerektiği görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Afyon Kocatepe Üniversitesi (2024), ISG dersi, Erişim Tarihi: 01.05.2024,<https://obs.aku.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=30&curSunit=420803#>
- Akkaya, M. A. (2017). Bilgi merkezlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin önemi ve uygulanabilirliğine ilişkin bir durum değerlendirmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 31(4), 501-519.
- Ankara Medipol Üniversitesi (2024), ISG dersi, Erişim Tarihi: 01.05.2024,https://mebis.ankaramedipol.edu.tr/DersBilgi?pDonemBolumDersOID=_wRJzwcpkduQGIBTqBff%7C6_xCNtESjPuy0hl3ikoBBJZFEwR3ou42HRu%7CSfDOaXWFebbiwh9CtXBHwHDOLFjKA%3D%3D&pBolumOID=d8DJ9CwFyo5_WaJ2Nn0y3ZKzFS6CO3SCY9FKG3tOad5osEYqhb9EcCnAr4I26ce
- Atatürk Üniversitesi (2024), ISG dersi, Erişim Tarihi: 01.05.2024,<https://obs.atauni.edu.tr/moduller/dbp/eobs/dersDetay/61835/3950?>
- Biruni Üniversitesi (2024), ISG dersi, Erişim Tarihi:01.05.2024, <https://sis.biruni.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=04&curSunit=1104#>
- Ceylan, H. (2012). Türkiye'deki iş sağlığı ve güvenliği eğitimi sorunlar ve çözüm önerileri. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 2(2), 94-104.
- Cohen A. & Colligan M.J. (1998). Assessing occupational safety and health training: A literature review, *NIOSH Publications*, 98-145.
- Çankaya Üniversitesi (2024), ISG dersi, Erişim Tarihi: 01.05.2024,<https://bilgipaketi.cankaya.edu.tr/CourseInfo?Id=108166&BolumKodu=802&MNo=402>

- Hasan Kalyoncu Üniversitesi (2024), ISG dersi, Erişim Tarihi: 01.05.2024,<https://icm.hku.edu.tr/dersicerikleri/#1704735934277-2c686ed7-a456>
- Işık Üniversitesi (2024), ISG dersi, Erişim Tarihi: 01.05.2024,<https://www.isikun.edu.tr/akademik/guzel-sanatlar-fakultesi/bolumler-ve-programlar/ic-mimarlik-bolumu/program/ders-tanimlari>
- İskenderun Teknik Üniversitesi (2024), ISG dersi, Erişim Tarihi: 01.05.2024,<https://obs.iste.edu.tr/oibs/Bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=45&curSunit=5727#>
- İstanbul Beykent Üniversitesi (2024), ISG dersi, Erişim Tarihi: 01.05.2024,<https://obs.beykent.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=03&curSunit=176#>
- İstanbul Gelişim Üniversitesi (2024), ISG dersi, Erişim Tarihi: 01.05.2024,<https://gbs.gelisim.edu.tr/ders-detay-1-178-11835-1>
- İstanbul Medipol Üniversitesi (2024), ISG dersi, Erişim Tarihi: 01.05.2024,<https://www.medipol.edu.tr/akademik/fakulteler/guzel-sanatlar-fakultesi/bolumler/ic-mimarlik-ve-cevre-tasarimi/program-bilgileri/ders-detayi?DersBolumID=483492>
- İstanbul Rumeli Üniversitesi (2024), ISG dersi, Erişim Tarihi: 01.05.2024,<https://obs.rumeli.edu.tr/oibs/bologna/progCourses.aspx?lang=tr&curSunit=1062>
- İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi (2024), ISG dersi, Erişim Tarihi: 01.05.2024,<https://www.izu.edu.tr/akademik/fakulteler/muhendislik-ve-doga-bilimleri-fakultesi/bolumler/ic-mimarlik-ve-cevre-tasarimi>
- İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi (2024), ISG dersi, Erişim

Tarihi:01.05.2024,<https://www.yeniyuzyil.edu.tr/Bolumler/IcMimarlik/2016-2017-icmimarlik%20C4%B1k-lisans-icerikleri.pdf?v=2>

Konya Teknik Üniversitesi (2024), ISG dersi, Erişim Tarihi: 01.05.2024,<https://www.ktun.edu.tr/tr/Birim/DersIcerik/?brm=xfm4U8gsaHK+0rfB99mtodHQusQlp4oOpTLjabLJWMQ=>

KTO Karatay Üniversitesi (2024), ISG dersi, Erişim Tarihi: 01.05.2024,<https://obs.karatay.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr&curOp=showPac&curUnit=05&curSunit=5669#>

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi (2024), ISG dersi, Erişim Tarihi: 01.05.2024,<https://msgsu.edu.tr/wp-content/uploads/2024/02/ic-mimarlik-ders-bilgi-formlari.pdf>

Sönmez, G. (2021). Yükseköğretim kurumlarında zorunlu olarak okutulan iş sağlığı ve güvenliği dersleri için müfredat önerisi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 147-162.

T.C. Kalkınma Bakanlığı (2018), *On birinci kalkınma planı (2019- 2023)*, Özel İhtisas Komisyonları ve Çalışma Grupları El Kitabı, Kalkınma Bakanlığı Yayını, Ankara.

Ulukan, Ş. E. (2015). Sağlık ve güvenliği tasarlamak. *Mimarlık Dergisi*, 384.

Ustaoğlu, E. (2020). Eğitim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliği Üzerine Bir Çalışma, (Yüksek lisans tezi). Çankaya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ünalın, A. (2006). İş sağlığı ve güvenliğinde eğitim. *İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi*, 6(30), 18-23.

- Yıldırım, E. (2010). İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğinde Eğitimin Rolü ve İşgörenlerin İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Eğitimi Konusundaki Bilinç Düzeylerini Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma, (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, F. (2009). İş sağlığı ve güvenliği'nde okul eğitiminin önemi: modern örnekler ışığında iş sağlığı ve güvenliği lisans eğitiminin ülkemizde uygulanabilirliği. *Kamu-İş Dergisi*, 11(1), 107-138.

İÇ MİMARLIK ÇALIŞMALARI

yaz
yayınlari

YAZ Yayınları

M.İhtisas OSB Mah. 4A Cad. No:3/3

İscehisar / AFYONKARAHİSAR

Tel : (0 531) 880 92 99

yazyayinlari@gmail.com • www.yazyayinlari.com